

Kriptográfia és biztonság 1.

Bevezető

Követelmények

- **bejárni** (kivéve esti, msc, felmentés)
- **gyakorlat** előfeltétel az előadáshoz
- **DiMat II** ∨ **DiMOA** előfeltétel a gyakhoz
- jegyszerzés: **írásbeli vizsga** a teljes félév anyagából
- **elővizsga opció:**
  - 3 alkalom, az 5., 10. héten és a vizsgaidőszak 1. hetében
  - kumulatív számonkérés
  - mindegyiket legalább 2-esre

Témakörök

- matematikai háttér (algebra, számelmélet, valszám)
- kriptográfiai protokollok (titkosítás, hash, aláírások)
- támadások (elméleti, fizikai, ...)
- alkalmazások (poszt/kvantum kripto, kriptopénzek, ...)
- ma: néhány példa + alkalmazás **informálisan!** (vizsgán ne így mondd el...)

Irodalom

- Járai: Bevezetés a matematikába - Informatikai alkalmazásokkal
- Buttyán, Vajda: Kriptográfia és alkalmazásai
- Schneier: Applied cryptography
- Katz, Lindell: Introduction to modern cryptography

Alapkérdések

- mi a kripto protokoll célja?
- kik a résztvevők? ki mit tud/küld? (kommunikációs modell)
- mi a támadás? támadó ismerete, erőforrása? (fenyegetés modell)
- mi a védelem? (criptográfia)

„Definíció”

A *protokoll* kettő vagy több résztvevő közötti lépések sorozata, adott feladat végrehajtására kidolgozva.

Tulajdonságok

- $\forall$ résztvevő ismeri a protokoll lépéseit
- $\forall$ résztvevő beleegyezik, hogy követi a lépéseket
- $\forall$ lépés jól definiált
- teljes leírás: $\forall$ helyzetre $\exists$ lépés
- *kripto protokoll* extra tulajdonság: nem lehet több infot szerezni, mint amit a prot. meghatároz

Egyszerű történelmi példa

- cél: üzenetküldés két fél között
- résztvevők:
  - küldő (írni tud, elküldi az üzenetet)
  - fogadó (olvasni tud)
- támadás: az ellenség megszerzi az üzenetet
- védelem:
  - ne szerezhesse meg (nyílt csatorna miatt nem reális)
  - hiába szerzi meg, ne tudja elolvasni
  - fizikai megoldás: lelakatolt láda 1-1 kulccsal

Informális kripto megoldás

- Üzenet: m , titkosított szöveg: c
- titkosító algoritmus: $Enc(\cdot)$, visszafejtő algoritmus: $Dec(\cdot)$
- titkosítás: $Enc(m) = c$, visszafejtés: $Dec(c) = m$

Informális kripto megoldás

- Üzenet: m , titkosított szöveg: c
- titkosító algoritmus: $Enc(\cdot)$, visszafejtő algoritmus: $Dec(\cdot)$
- titkosítás: $Enc(m) = c$, visszafejtés: $Dec(c) = m$

Támadás

- támadó megszerzi c -t. Mit tud meg ebből? Hogyan védjük?

Játék példa

Informális kripto megoldás

- Üzenet: m , titkosított szöveg: c
- titkosító algoritmus: $Enc(\cdot)$, visszafejtő algoritmus: $Dec(\cdot)$
- titkosítás: $Enc(m) = c$, visszafejtés: $Dec(c) = m$

Támadás

- támadó megszerzi c -t. Mit tud meg ebből? Hogyan védjük?

Védelem

- **A terv:** algok működését eltitkoljuk (Enc, Dec nem ismert)
- *Security by obscurity*: nagyon rossz irány...

Informális kripto megoldás

- Üzenet: m , titkosított szöveg: c
- titkosító algoritmus: $Enc(\cdot)$, visszafejtő algoritmus: $Dec(\cdot)$
- titkosítás: $Enc(m) = c$, visszafejtés: $Dec(c) = m$

Támadás

- támadó megszerzi c -t. Mit tud meg ebből? Hogyan védjük?

Védelem

- **A terv:** algok működését eltitkoljuk (Enc, Dec nem ismert)
- **Security by obscurity:** nagyon rossz irány...
- **B terv:** kulcsok használata ($Enc_{k_e}(m) = c, Dec_{k_d}(c) = m$)
- k_e és k_d lehet ugyanaz vagy különböző is
- **Modern kriptográfia:** ez kell nekünk.

Biztonság

- biztonság (confidentiality)
- azonosítás (authentication)
- integritás (integrity)
- letagadhatatlanság (non-repudiation)
- ...

Feladat

Biztonságos üzenetküldés két résztvevő között

Ötlet: közös *szimmetrikus* titkos kulcs használata

- közös titkos kulcs légyártása + megosztása
- titkosítás + visszafejtés a közös kulccsal
- résztvevők szerepe is szimmetrikus

Szimmetrikus kulcsú titkosítás (informálisan)

- m : üzenet, c : titkos szöveg, k : közös kulcs
- három algoritmusból áll:
  - ➊ Gen kulcsgenerálás: k kulcs kiválasztása
  - ➋ Enc titkosítás: adott kulcsból és üzenetből titkos szöveg:
 $c = Enc_k(m)$
  - ➌ Dec visszafejtés: adott kulcsból és titkos szövegből üzenet:
 $m = Deck_k(c)$

Szimmetrikus kulcsú titkosítás (informálisan)

- ❶ *Gen* kulcsgenerálás: k kulcs kiválasztása
- ❷ *Enc* titkosítás: $c = Enc_k(m)$
- ❸ *Dec* visszafejtés: $m = Dec_k(c)$

Problémák

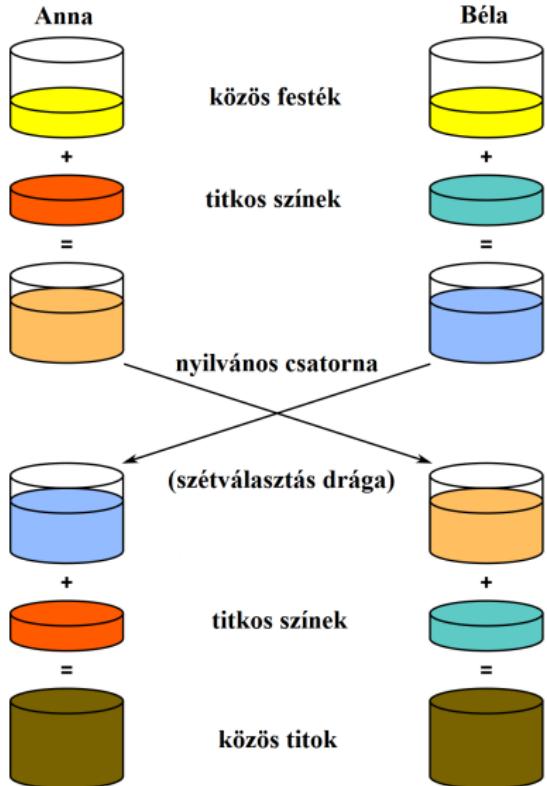
- kommunikáció védelme:
  - közös kulcs eljuttatása **védett** csatornán (jó, de hogyan?)
  - a titkos szöveg átküldése **nyílt** csatornán
  - c „elrejtse” az m -et
- tárolt adatok védelme:
  - kulcsok kezelése
- skálázhatóság:
  - minden küldő-fogadó párhoz másik kulcs

Feladat

Közös titkos kulcs kiszámítása
két résztvevő között **nyilvános
kommunikációval**

Ötlet:

Közös info + saját titkos info
(kulcsok) kombinálása

Feladat

Biztonságos üzenetküldés két résztvevő között

Ötlet: külön kulcsok a titkosításhoz és a visszafejtéshez

- minden résztvevőnek *kulcspárok*: nyilvános + titkos kulcs
- nyilvános kulcsot publikáljuk, ezzel titkosítunk $\Rightarrow$ bárki tud
- visszafejteni csak a titkos kulccsal

Nyilvános kulcsú titkosítás (informálisan)

- m : üzenet, c : titkos szöveg, pk nyilvános, sk titkos kulcs
- három algoritmusból áll:
  - 1 Gen kulcsgenerálás: (sk, pk) kulcspár kiválasztása
  - 2 Enc titkosítás: $c = Enc_{pk}(m)$
  - 3 Dec visszafejtés: $m = Dec_{sk}(c)$

Nyilvános kulcsú titkosítás (informálisan)

- ➊ *Gen* kulcsgenerálás: (sk, pk) kulcspár kiválasztása
- ➋ *Enc* titkosítás: $c = Enc_{pk}(m)$
- ➌ *Dec* visszafejtés: $m = Dec_{sk}(c)$

Problémák

- kommunikáció védelme:
  - a titkos szöveg átküldése **nyílt** csatornán
  - c „elrejtse” az m -et
- tárolt adatok védelme:
  - egyszerűbb kulcs-kezelés (csak sk érzékeny)
- skálázhatóság:
  - many-to-one kommunikáció egy kulcspárral!

Feladat

Autentikált üzenet küldése + integritásvédelem

Ötlet: kézzel írt aláírás digitális megfelelője

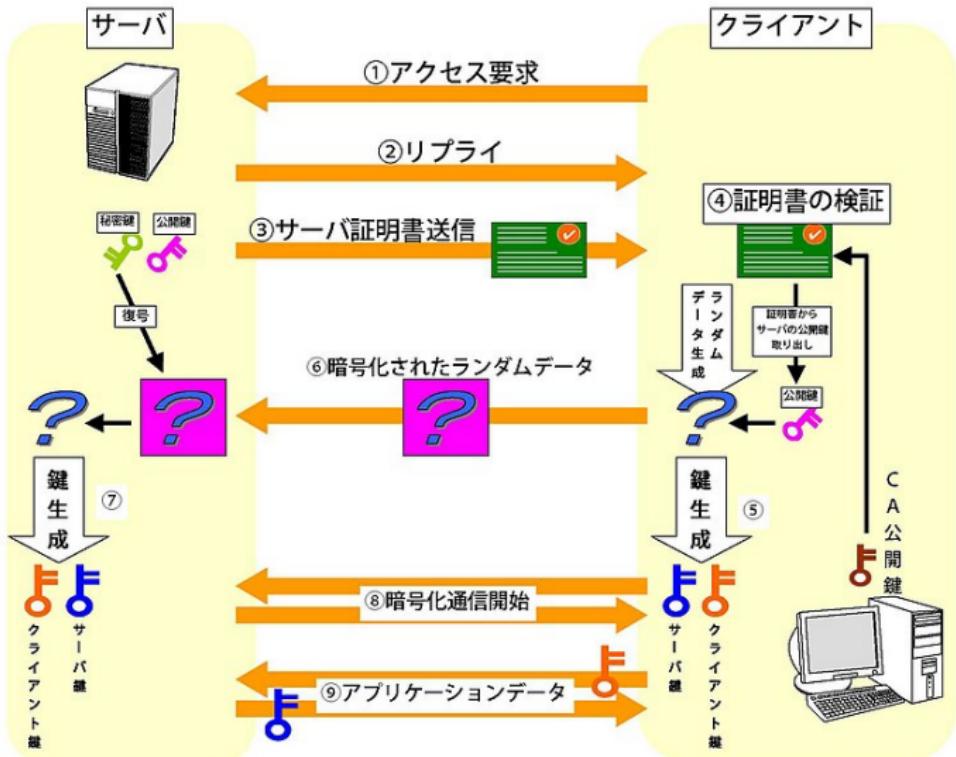
- tetszőleges m üzenethez s aláírás készítése
- s -et ne(hezen) lehessen hamisítani
- bárki le tudja ellenőrizni, hogy s az m aláírása
- nyilvános-titkos kulcspárok, de fordított szerepben

Digitális aláírás (informálisan)

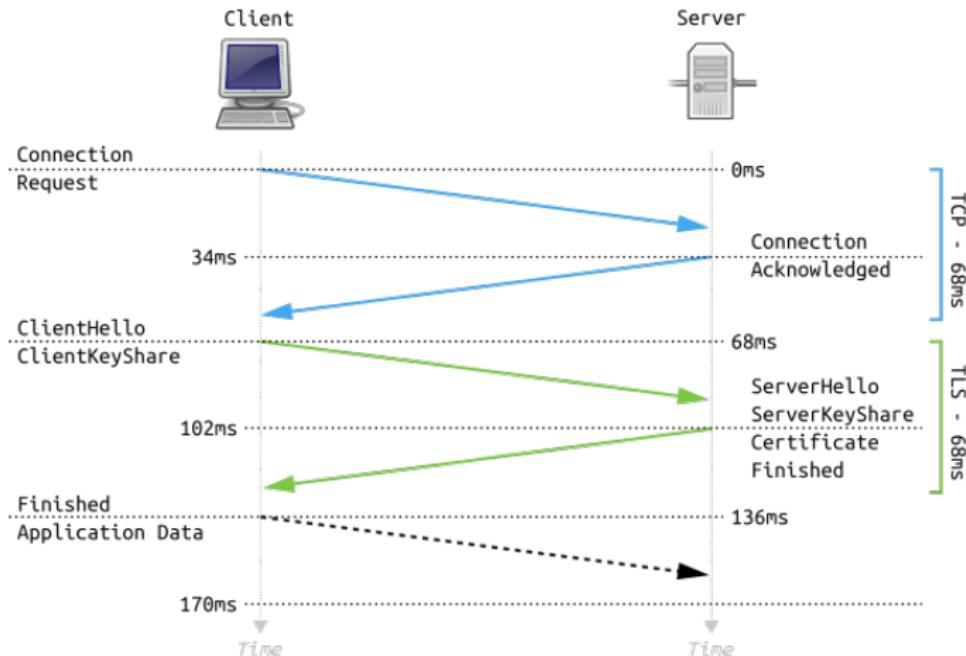
- m : üzenet, s : aláírás, pk nyilvános, sk titkos kulcs
- három algoritmusból áll:
  - ➊ Gen kulcsgenerálás: (sk, pk) kulcspár kiválasztása
  - ➋ $Sign$ aláírás: $s = Sign_{sk}(m)$
  - ➌ $Vrfy$ ellenőrzés: $Vrfy_{pk}(m, s) = 1$, ha s jó aláírás m -hez

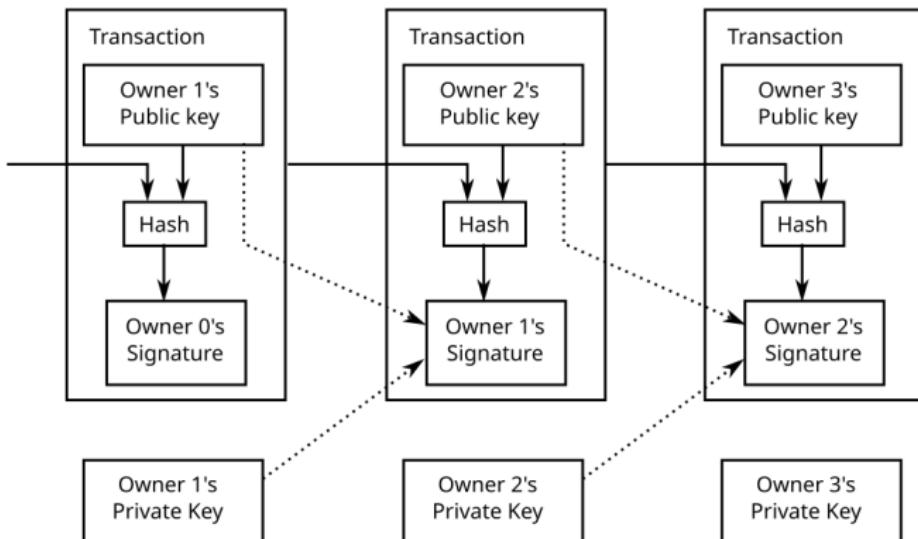
Alkalmazás: TLS (minden egyben)

Alkalmazás: TLS (minden egyben)

Alkalmazás: Bitcoin

Összegzés

- feladat definiálása, kommunikációs + fenyegetés modell
- kriptografiával: minden, mindenhol